

Analyse landschappelijke inpassing Recreatiecentrum Zandpol

Drs. Ing. L.M. Scholtens in opdracht van:
Gemeente Emmen, Dienst Beleid
Afdeling Fysiek Ruimtelijke Ontwikkeling

December 2009

This is a detailed historical map of Nieuw-Amsterdam, dated 1867. The map shows the city's layout, including streets, buildings, and the Dalerveensche Kanaal. The map is color-coded with red, green, and blue areas. Labels include 'Nieuw-Amsterdam', 'La Paix', 'Dalerveensche Kanaal', 'Veer', 'Westeindsche Landen', and 'Oud-Schoonebeek'. The map also shows the 'Veer' (dyke) and 'Westeindsche Landen' (Westerland) areas. The map is oriented with North at the top.

Inleiding

De gemeente Emmen en aanvragers hebben enkele malen overlegd, waarbij de gemeente duidelijk heeft gemaakt dat haar insteek ten aanzien van de herinrichting van het Recreatiecentrum Zandpol in principe positief is. Aangezien voor medewerking aan het plan een nieuw bestemmingsplan nodig is, is een aantal algemene randvoorwaarden opgesteld die in acht moeten worden genomen. Enkele daarvan hebben betrekking op afstemming op het landschap in de omgeving. Zo hebben zowel de provincie als de gemeente Emmen een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing als algemene randvoorwaarde geformuleerd. Daarnaast dient de functie natuur die aanwezig is in de omgeving te worden versterkt.

In dit rapport is een ruimtelijke en landschappelijke analyse gemaakt waarbij de volgende aspecten zijn onderzocht:

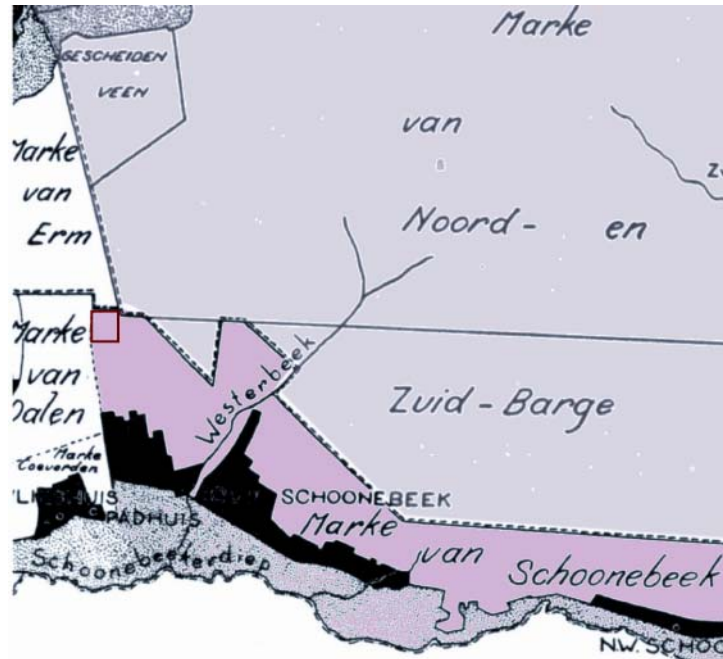
- Op welke wijze kan het herin te richten recreatiecentrum landschappelijk worden ingepast. Centraal staat hierbij of, en zo ja, hoe het omringende cultuurhistorisch waardevolle landschap als inspiratiebron kan dienen voor de inrichting van het recreatiepark. Het gebied bij Schoonebeek is namelijk aangewezen als Belvédère-gebied. Dit betekent dat dit gebied als één van de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland wordt beschouwd.
- Op welke wijze kan de bestaande functie 'natuur' in de omgeving, namelijk het Dalerveense Veen, worden versterkt. Het Dalerveense Veen is onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Op basis van deze analyse worden de algemene randvoorwaarden ten aanzien van de ruimtelijke en landschappelijke inpassing nader ingevuld.

[illegible]

Landschappelijke analyse

Het gebied waarin het Recreatiecentrum Zandpol ligt is in cultuurhistorisch opzicht waardevol. Oorspronkelijk behoorde het recreatieterrein toe aan de boermarke van Schoonebeek. Het lag direct aan de noordwestgrens van deze marke c.q. de gemeente Schoonebeek. Het terrein grensde aan de noordzijde aan de marke van Erm (voormalige gemeente Sleen) en aan de westzijde aan de marke van Dalen (voormalige gemeente Dalen). Het recreatiecentrum Zandpol heeft tot de gemeentelijke herindeling in de jaren negentig tot de gemeente Schoonebeek behoort.

Voor de landschappelijke ontwikkeling van de marke c.q. de gemeente Schoonebeek en de marke van Dalen kunnen als inspiratiebron dienen voor de herinrichting van het recreatiepark. Het gebied bij Schoonebeek is één van de vroegste hoogveenontginningen namelijk de zogenoemde randveenontginningen. Al vanaf de middeleeuwen, dus ver voor de grootschalige hoogveenontginningen in de 18e en 19e eeuw, vonden kleinschalige randveenontginningen plaats. Hierbij werd vanaf de randen het veen langzaam in stroken verveend en daarna agrarisch in gebruik genomen. De bebouwing stond op zandkoppen aan de rand van het veen. Ook het huidige Westerse Bos, voorheen 't Westeinde genoemd, ligt op zo'n zandkop. Vanaf de bewoningsas werd het hoogveen ontwaterd en in gebruik genomen als bouwland. Het zuidelijk gelegen beekdal werd geschikt gemaakt als hooi- of weiland (zie kaart op voorpagina).

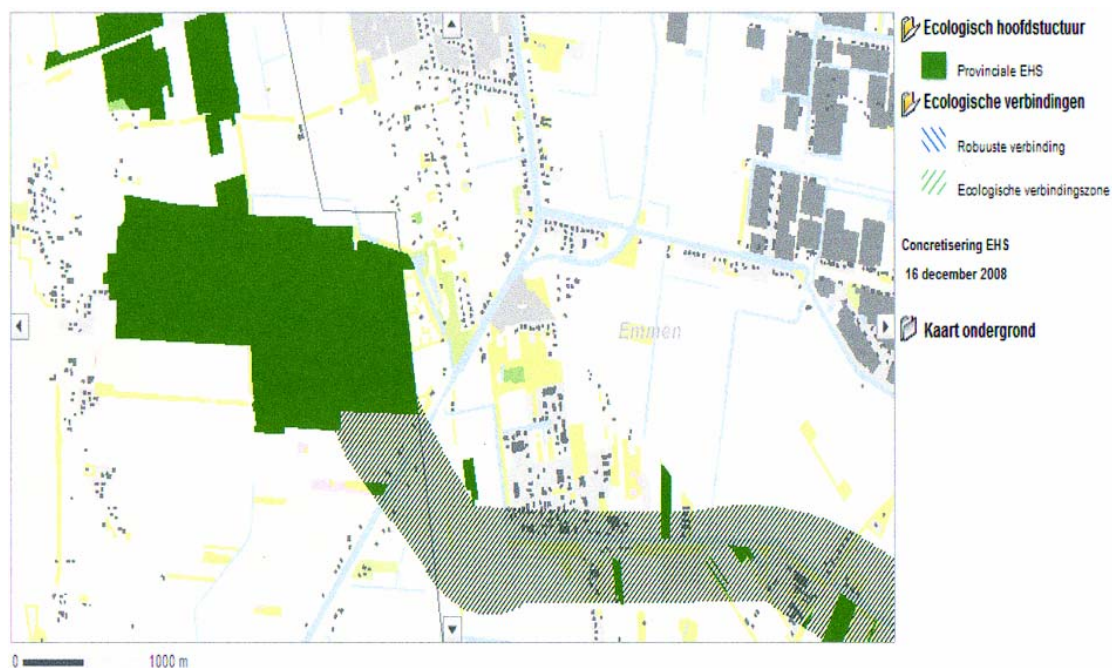
Karakteristiek, en cultuurhistorisch waardevol, voor het gebied bij Schoonebeek is dat de breedte van het erf als uitgangspunt diende voor de veenontginning. Loodrecht op de bewoningsas werden de grenzen van de kavels en zwetsloten getrokken. Het principe bij deze ontginningswijze is het recht van opstrek: de bezitter van het erf mocht binnen zijn opstrek het hoogveen ontwateren en gebruiken. Op deze manier is de voor het gebied zo karakteristieke kleinschalige landschap met smalle strokenverkaveling ontstaan. Dit kleinschalige landschap vormt een sterk contrast met de jongere en grootschalige hoogveenontginningen van bijvoorbeeld het Amsterdamsche Veld en Barger Westerveen ten oosten van Zandpol.

Tot in de jaren zestig van de vorige eeuw is deze strokenverkaveling vanuit het Westerse Bos ook nog herkenbaar op het terrein waar nu het Recreatiecentrum Zandpol ligt. Tot op de dag van vandaag kent de Westeindsche Landen nog steeds de smalle strokenverkaveling.

De geschetste karakteristieke en cultuurhistorische waardevolle strokenverkaveling kan dan ook als inspiratiebron dienen voor de herinrichting van het recreatiepark. Dit betekent dat de hoofdinfrastructuur en hoofdbeplantingsstructuur op het terrein van het recreatiepark de

historische kavelrichting volgt. Op deze manier wordt niet alleen aangesloten op het omringende landschap, ook is dan sprake van een goede bezonning van de recreatiebungalows.

Als tweede inspiratiebron kan het gebied ten westen van het recreatiepark dienen, het Dalerveense Veen, een gebied dat oorspronkelijk tot de marke van Dalen behoorde. Het Dalerveense Veen maakt nu onderdeel uit van de gemeente Coevorden. Karakteristiek voor het Dalerveense Veen is dat het slechts gedeeltelijk verveend en nooit ontgonnen is voor agrarisch gebruik. Het gebied is een natuurgebied en maakt onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) met als natuurdoeltypen natte heide, bos van de arme zandgronden en hoogveenbos.

Bron: Provincie Drenthe; Atlas van Drenthe

Hoewel het gebied volgens het Natuurloket (www.natuurloket.nl) matig is onderzocht op de aanwezigheid van beschermde soorten, valt vooral de aanwezigheid van beschermde broedvogels op. Aansluiting van het Recreatiepark Zandpol op de EHS zou kunnen worden gevonden in de keuze voor beplanting die aantrekkelijk is voor vogels. Dit betekent onder andere het verkrijgen van variatie in het groen, bijvoorbeeld door afwisseling in lijnvormige beplanting zoals bomenrijen c.q. houtwallen, open stukken met (bloemrijk) gras en delen met struiken.

Dit betekent ook een keuze voor met name inheemse plantensoorten die aantrekkelijk zijn voor vogels. Zogenaamde exoten hebben over het algemeen een vrij lage ecologische waarde. Voorbeelden van inheemse bomen zijn de zomereik, berk, els (zaden), grove den en wilg. Gegeven de doelgroep van het Recreatiecentrum Zandpol kan gekozen worden voor bomen en struiken die niet alleen aantrekkelijk zijn voor vogels maar die ook mooi bloeien en/of bes dragen en/of een mooie herfstkleur hebben. Voorbeelden hiervan zijn de meidoorn, krent, hazelaar en Gelderse roos. Fruitbomen behoren eveneens tot de mogelijkheden. Nabij de recreatiebungalows en de voorzieningen kan gekozen worden voor een meer 'cultuurlijke' beplanting die geurt of mooi bloeit en die aantrekkelijk is voor bijvoorbeeld vlinders. Voorbeelden hiervan zijn de vlinderstruik en vaste planten en kruiden zoals vetkruid, munt, zonnehoeve en tijm.

Bijkomend voordeel voor een keuze voor beplanting die aantrekkelijk is voor vogels is het feit dat de aanwezigheid van vogels erg wordt gewaardeerd, niet alleen door mensen in het algemeen maar vooral ook voor blinden en slechtzienden. Op deze manier wordt zowel aansluiting gevonden op het gebied ten westen van het park als ook de belevingswaarde van de gasten verhoogd.

Randvoorwaarden landschappelijke inpassing

Op basis van de voorgaande analyse kunnen enkele randvoorwaarden ten aanzien van de ruimtelijke en landschappelijke inpassing worden geformuleerd. Deze zijn als volgt:

1. Bij de inrichting van het Recreatiecentrum Zandpol wordt de voor het gebied zo karakteristieke en cultuurhistorisch waardevolle verkavelingstructuur als uitgangspunt genomen. Dit betekent dat de hoofdinfrastructuur en hoofdbeplantingsstructuur op het terrein de historische kavelrichting van de Westeinsche Landen volgt.
2. Het gebruik van inheems plantmateriaal dat aantrekkelijk is voor vogels is uitgangspunt bij de beplantingskeuze. Gestreefd wordt naar variatie in het groen (bijvoorbeeld lijnvormige bomenrijen afgewisseld met stukken open gras).